

Prof. dr hab. n. med. i n. zdr. Katarzyna Sygit

Kalisz, dn. 4.04.2024 r.

Uniwersytet Kaliski

im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu

Kalisz, ul. Nowy Świat 4, kod. 62-800; e-mail: k.sygit@uniwersytetkaliski.edu.pl, tel. +48 627679500

Odział Nauk o Zdrowiu

wpłynęło dnia 05.04.2024.

JK

Recenzja

Rozprawy doktorskiej Pana **mgr Sebastiana Kwiatkowskiego**, zatytułowanej:

Ocena częstości występowania wad postawy u dzieci 8-letnich w kontekście wybranych uwarunkowań środowiskowo-społecznych

z Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie Wydziału Nauk o Zdrowiu

Promotor pracy: prof. dr hab. n. zdr. Beata Karakiewicz

Promotor pomocniczy: prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Karolina Skonieczna-Żydecka.

Zdrowie i pełna sprawność jest jedną z najistotniejszych wartości dla każdego człowieka. W dzisiejszych czasach dzieci i młodzież żyją w świecie, w którym w wyniku szybkiego postępu techniki w znaczny sposób została ograniczona aktywność ruchowa młodego organizmu. Siedzący tryb życia, zbyt długie przebywanie w ławce szkolnej, spędzanie czasu wolnego przed komputerem czy telewizorem, niedobór aktywności ruchowej prowadzą do powstawania nieprawidłowych zmian w aparacie ruchu, w wyniku czego dochodzi do wad postawy ciała. Wczesne wykrycie patologicznych zmian w obrębie postawy ciała pozwala na skuteczną profilaktykę i leczenie wad postawy m. in. za pomocą ćwiczeń fizycznych na zajęciach gimnastyki korekcyjnej i wychowania fizycznego. Od dawna wiadomo, iż tylko systematyczna aktywność fizyczna człowieka poprawia stan jego zdrowia oraz wpływa na długość i jakość życia.

Postawa ciała zmienia się przez całe życie człowieka i nie jest wartością stałą. Uzależniona jest od czynników egzogennych - związanych z oddziaływaniem naszego środowiska, jak i endogennych: wiek, budowa anatomiczna, stan psychiczny oraz ogólny stan zdrowia.

Wada postawy to zespół nieprawidłowości postawy, definiowanych jako niewielkie pojedyncze odchylenia od prawidłowej postawy ciała, które daje się korygować odpowiednimi ćwiczeniami biernymi i czynnymi. Badania dotyczące oceny stanu zdrowia dzieci i młodzieży wykazały, że częstość występowania wad postawy w populacji waha się od 30 do 60%. Największe zagrożenie dla powstania nieprawidłowej postawy ciała istnieje w

okresie szybkiego tempa wzrastania, czyli między 5. a 7. rokiem życia, oraz okresie dojrzewania. Do najczęstszych wad postawy w populacji dzieci w Polsce należą: skolioza, młodzieńcza, kifoza piersiowa (choroba Scheuermanna) oraz zniekształcenia statyczne kończyn dolnych. Z uwagi na powszechność występowania problemu oraz możliwość zastosowania skutecznej profilaktyki konieczne jest wczesne wykrycie wady postawy poprzez odpowiednio przeprowadzone badanie profilaktyczne. Profilaktyczna opieka zdrowotna nad dziećmi ma na celu jak najwcześniejsze rozpoznanie nieprawidłowości w rozwoju dziecka. W testach przesiewowych u dzieci wykrywane są trzy grupy zaburzeń układu motorycznego: boczne skrzywienie kręgosłupa, nadmierna kifoza piersiowa oraz zniekształcenia statyczne kończyn dolnych i asymetria długości kończyn dolnych. Wczesne wykrycie wady zapobiega jej dalszemu pogłębianiu oraz rozwojowi kolejnych nieprawidłowości. Wyniki raportu Health Behaviour in School-aged Children na temat zdrowia dzieci wyraźnie pokazują, że w ostatnich latach znacznie zwiększyła się liczba czynników powodujących powstawanie wad postawy.

Okres szkolny jest najbardziej optymalny do przeprowadzenia działań prewencyjnych w tym zakresie. Szkoła jest miejscem kształtowania u dzieci postaw odpowiedzialności za zdrowie oraz nabywania wiedzy i umiejętności do podejmowania optymalnych i trafnych wyborów służących zdrowiu. Zapewnienie bezpiecznego środowiska szkolnego sprzyjającego zdrowiu, wymaga skonsolidowania działań pracowników oświaty i ochrony zdrowia oraz wzmocnienia roli opieki zdrowotnej nad uczniami w szkole, obejmującej także profilaktyczną opiekę zdrowotną.

U niektórych dzieci pomimo profilaktyki rozwija się wada postawy. Zgodnie z rekomendacjami ekspertów konieczna jest wówczas profilaktyka drugorzędowa, która zapobiega dalszemu utrwalaniu wady, powstawaniu przykurczy mięśniowych i ma na celu tzw. reedukację posturalną. Dobór aktywności fizycznej powinien być adekwatny do rodzaju wady postawy.

Należy zatem uznać, że skala problemu jest duża, temat ten wymaga ciągłego zagłębiania, analiz w celu wypracowania skutecznej edukacji zdrowotnej w zakresie zmian zachowań zdrowotnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem zwiększenia aktywności fizycznej.

W świetle powyższego, istotnym jest podjęcie przez Doktoranta tematu rozprawy dot. *oceny częstości występowania wad postawy u dzieci 8-letnich w kontekście wybranych uwarunkowań środowiskowo-społecznych.*

Przedłożony do recenzji maszynopis rozprawy doktorskiej Pana mgr Sebastiana Kwiatkowskiego, pt.: „Ocena częstości występowania wad postawy u dzieci 8-letnich w kontekście wybranych uwarunkowań środowiskowo-społecznych” jest więc istotny, wychodzi bowiem naprzeciw potrzebie podnoszenia świadomości zdrowotnej dzieci oraz ich rodziców/opiekunów w zakresie szeroko rozumianych zachowań zdrowotnych pozwalających utrzymać prawidłową postawę ciała i tym samym zapobiec licznym chorobom, które są związane z jej odchyleniami.

Temat rozprawy jest merytorycznie poprawny, należycie oddaje elementy treściowe rozprawy.

Maszynopis rozprawy zawiera 92 stron tekstu o wymiarze A4. Układ rozprawy jest: przejrzysty, logiczny i spójny. W strukturze pracy zamieszczono trzy powiązane tematycznie części.

Piśmiennictwo wykorzystane w pracy liczy 121 pozycji z literatury obcej, jak i krajowej. Piśmiennictwo zostało dobrane prawidłowo.

CZEŚĆ TEORETYCZNA PRACY – obejmuje 23 stron tekstu. Opracowana została na podstawie dostępnego przeglądu aktualnego piśmiennictwa krajowego i obcego. Doskonale i w sposób interesujący wprowadza czytelnika w problematykę pracy.

Na wstępie Doktorant przedstawia rozważania na temat postawy ciała w ujęciu ontogenetycznym; następnie omawia kwestie prawidłowej postawy ciała a równowagi psychosomatycznej dziecka oraz rolę rodziców i placówek oświatowych w kształtowaniu prawidłowej postawy ciała. Szczególnie istotnym z punktu widzenia podjętego tematu niniejszej dysertacji jest rozdział poświęcony wadą postawy ciała: przyczyną złej postawy ciała, rodzajom wad postawy ciała oraz profilaktyki zaburzeń postawy ciała.

Od początku rozprawy widoczna jest wola Doktoranta do przekazywania wiadomości w sposób uporządkowany, logiczny i przejrzysty.

Wartość teoretyczną rozprawy doktorskiej a tym samym przygotowanie teoretyczne Doktoranta oceniam bardzo wysoko.

OCENA METODYKI BADAŃ - głównym celem badania była ocena częstości występowania wybranych wad postawy w grupie 8-letnich uczniów szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie miasta Szczecin.

Przyjęto trzy poprawnie postawione cele szczegółowe, które pozwoliły na ukierunkowanie Doktoranta w realizacji celu głównego pracy. Prawidłowo sformułowano 4 hipotezy badawcze.

Badanie zostało przeprowadzone w ramach programu profilaktyki zdrowotnej Urzędu Miasta Szczecina pod nazwą „Program profilaktyki wad postawy i schorzeń narządu ruchu wśród uczniów klas I szczecińskich szkół podstawowych – wzorowa postawa”. Badania rozpoczęto w roku szkolnym 2017/2018, a zakończono w 2019/2020. W pierwszym roku przebadano 1363 uczniów, rok później – 2229 uczniów, a w ostatnim roku badaniem objęto 2371 dzieci. Badaniem objęto 8-letnich uczniów 76 szkół podstawowych, publicznych oraz niepublicznych, zlokalizowanych na terenie miasta Szczecina. Decyzją Komisji Bioetycznej badanie nie wymagało opinii Komisji.

Zastosowano trafne metody oceny wad postawy dzieci a więc: badanie fizykalne, testy funkcjonalne: Test Thomasa, Ocenę przykurczu mięśni kulszowo-goleniowych, Test Thomayera (test palec-podłoga), Test głębokości przysiadu, Ocenę napięcia mięśnia brzuchatego łydki, Badanie palpacyjne głowy kości skokowej wraz z testem kości łódkowatej. Do oceny wiedzy opiekunów badanych dzieci na temat znajomości przyczyn występowania i metod zapobiegania wadom postawy, posłużono się metodą sondażu diagnostycznego, wykorzystując autorski kwestionariusz ankiety. Wątpliwość budzi fakt czy zaproponowane pytania (w ilości sześciu) umożliwiają ocenę wiedzy opiekunów na temat przyczyn występowania i metod zapobiegania wadom postawy. W wynikach badań Doktorant dokonał oceny poziomu wiedzy opiekunów na ten temat - stwierdził, iż większość opiekunów (n=1716) miało dostateczną wiedzę na temat wad postawy u dzieci. Jednocześnie wyniki badań pokazały, iż wiedza opiekunów – określona jako wystarczająca, nie ma wpływu na rozpowszechnienie wad postawy wśród dzieci. W trakcie publicznej obrony rozprawy doktorskiej proszę o wyjaśnienie czym podyktowana była tak ograniczona liczba pytań w kwestionariuszu ankiety oraz co oznacza poziom wiedzy dostatecznej (jakie braki występują w zakresie wiedzy nt. wad postawy u badanych opiekunów), co jest istotne dla podjęcia stosownych działań w celu zwiększenia świadomości zdrowotnej opiekunów w tym zakresie.

Wyniki badań poddano wnikliwej, bardzo dobrej i profesjonalnej analizie statystycznej (snalیزی statystyczne wykonano w programie MedCalc, wersja 22.013 (Ostend, Belgia)).

Metodykę badań oceniam bardzo dobrze.

OCENA CZĘŚCI BADAWCZEJ - ocenie szczegółowej poddano część VI, VII i VIII pracy zamieszczonych na 29 stronach tekstu, w których przedstawiono wyniki badań, omówienie wyników badań oraz dyskusję.

W sposób interesujący omówiono wyniki badań, w kontekście postawionych celów szczegółowych badania.

Analizy zostały wykonane w sposób poprawny, wzbogacone dobrymi analizami statystycznymi. Opracowanie graficzne wyników w formie rycin i tabel wzbogaciło prezentację wyników i je uwiarygodniło.

W rozdziale „Dyskusja” P. mgr Sebastian Kwiatkowski porównuje uzyskane w zrealizowanym badaniu wyniki z odnotowanymi w innych publikacjach krajowych, jak i obcych. Ważnym elementem tej części pracy jest próba wskazania istniejących zależności pomiędzy wiedzą opiekunów na temat wad postawy a występowaniem wad postawy u znacznego odsetka badanych dzieci.

Podsumowując, rozdział ten wskazuje na pełną dojrzałość i świadomość naukową Doktoranta.

OCENA WYNIKÓW I WNIOSKI KOŃCOWE - Doktorant przedstawił cztery wnioski wynikające z badań, odpowiadającym na postawiony cel. Wnioski zostały prawidłowo sformułowane, wynikają z uzyskanych wyników badań, mają charakter teoretyczny. Szczególnie istotnym jest wykazanie implikacji praktycznych, zwrócenie uwagi na potrzebę szerzenia świadomości na temat zdrowego odżywiania i wpływu aktywności fizycznej za zdrowie a zatem potrzebie edukacji zdrowotnej dzieci i ich rodziców w zakresie dbałości o swoje ciało. Zbędnym jednakże jest wstęp zawarty w części implikacje praktyczne oraz proponowałabym wyszczególnienie implikacji praktycznych w punktach.

Wskazane wnioski wnoszą cenne, istotne wartości dla dziedziny nauk medycznych i nauk o zdrowiu.

Istotnym walorem rozprawy doktorskiej jest to, iż uzyskane informacje zawarte we wnioskach uzasadniają potrzebę prowadzenia dalszych, dogłębnych badań uwzględniających potrzebę zwiększenia aktywności fizycznej oraz form czynnego wypoczynku, jak i wprowadzenie czynnika edukacyjnego w postaci programów profilaktycznych.

Pod względem formalnym praca przygotowana została w sposób poprawny. Napisana jest w stylu odpowiadającym standardom pracy naukowej, a zawarte w rozprawie doktorskiej

tabele i ryciny są czytelne i stanowią cenne jej wzbogacenie. Streszczenie w pełni odpowiada zawartości rozprawy.

Walorem uzyskanych wyników badań jest to, iż mogą one być przydatne pracownikom ochrony zdrowia, promotorom zdrowia, nauczycielom, rodzicom/opiekunom, pracownikom akademickim w ich praktyce zawodowej.

Reasumując

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska przedstawia znaczącą wartość naukową. Została bardzo dobrze wykonana. Na podkreślenie zasługuje też fakt, iż badania były bardzo pracochłonne, a liczba badanych w ilości 5963 uczniów jest godna uznania.

Stąd też rozprawę doktorską Pana mgr Sebastiana Kwiatkowskiego oceniam jako bardzo dobrą.

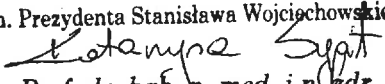
Gratuluję Pani prof. dr hab. n. zdr. Beacie Karakiewicz promotorstwa pracy, Doktoranta oraz Promotorowi pomocniczemu Pani prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Karolinie Skoniecznej-Żydeckiej - Doktoranta i wysoko ocenionej pracy.

Wniosek końcowy:

Niniejszą rozprawę kwalifikuję ze względu na wysoką jej ocenę, znaczenie teoretyczne, jak i praktyczne dla nauk o zdrowiu.

Rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce z dnia 20 lipca 2018 roku.

Dlatego proponuje Pani Dziekan prof. dr hab. n. zdr. Beacie Karakiewicz oraz Radzie Naukowej Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie, o dopuszczenie Pana mgr Sebastiana Kwiatkowskiego, do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prorektor ds. Nauki
Uniwersytet Kaliski
im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego

Prof. dr. hab. n. med. i n. zdr.
Katarzyna Sygit